

Sygn. akt *IV U 588/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2021 r.

**Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSR del. do SO Beata Bury

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 lipca 2021 r. w R.

sprawy z wniosku **B. L. (1)**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

o emeryturę

na skutek odwołania B. L. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 10.07.2019 r. znak (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 10.07.2019 r., znak: (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni B. L. (2) prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych poczynając od maja 2019 r. oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,

II. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. na rzecz wnioskodawczyni B. L. (1) kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.-

Sygn. akt IV U 588/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26 lipca 2021 roku

Decyzją z dnia 10 lipca 2019 r. znak: (...) ZUS Oddział w J. odmówił B. L. (1) prawa do emerytury, z uwagi na to, że wnioskodawczyni nie udowodniła 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie umowy o pracę, na dzień 1 stycznia 1999 r.

Na uzasadnienie podano, że skarżąca udowodniła staż ubezpieczeniowy na poziomie 20 lat 2 miesięcy i 28 dni oraz - w zakresie pracy w warunkach szczególnych - 12 lat 11 miesięcy i 27 dni.

Jako okresy pracy w warunkach szczególnych uznano okresy:

- od 2 lipca 1981 r. do 28 lutego 1983 r.,

- od 1 marca 1983 r. do 5 sierpnia 1986 r.,
- od 24 października 1990 r. do 31 sierpnia 1992 r.,
- od 1 września 1992 r. do 31 grudnia 1998 r.

w (...). w D..

Jako okresów pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie uznał: okresu zatrudnienia od 11 sierpnia 1986 r. do 26 września 1990 w (...) w (...) ponieważ wymienione stanowisko nie jest zgodne ze stanowiskiem powołanym w przepisach resortowych, a pracodawca nie wydał świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Ponadto z przedłożonych dokumentów nie wynikało, czy praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Jednocześnie organ rentowy uchylił decyzję z dnia 10 czerwca 2019 r.

W odwołaniu B. L. (1) wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do emerytury oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Wskazała, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisów: § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. – w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu odwołania pełnomocnik podnosił, że organ rentowy bezpodstawnie nie uwzględnił okresu zatrudnienia wnioskodawczyni od 11 sierpnia 1986 r. do 26 września 1990 r. w byłej N. jako okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawczyni, wykonując pracę na stanowiskach konfekcjoner, na terytorium byłej N., wykonywała te same czynności, będąc zatrudniona w dawnych zakładach (...) w D.. Dodatkowo, praca w zakładzie w N. była znacznie cięższa fizycznie. Okres zatrudnienia wnioskodawczyni w Zakładach (...) był uwzględniony przez organ rentowy do stażu pracy w szczególnych warunkach. Brak zaliczenia spornego okresu do pracy w szczególnych warunkach tylko na tej podstawie, że praca była wykonywana za granicą i brak jest świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest nieusprawiedliwione. Artykuł 73a nieobowiązującej już ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu stanowi, iż okresy zatrudnienia obywateli polskich w byłej N. i byłej C. na podstawie umów i porozumień międzynarodowych, przypadające przed dniem 1 grudnia 1991 r., traktowane są jak okresy zatrudnienia w Państwie Polskim w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym oraz o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Powyższy przepis, zdaniem pełnomocnika wnioskodawczyni, ma zastosowanie w niniejszej sprawie, z uwagi na okoliczność, iż wnioskodawczyni domaga się ustalenia prawa do wcześniejszej emerytury według stanu prawnego obowiązującego w dniu 1 stycznia 1999 r., zaś w tej dacie przepis obowiązywał w takim właśnie brzmieniu. Przepis ten zastąpił postanowienia w zawartych z (...) porozumieniach i umowach międzynarodowych, w tym umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rządem (...) z dnia 25 maja 1971 r. w sprawie czasowego zatrudniania pracowników polskich w przedsiębiorstwach N.. Tak więc okresy wykonywania pracy w (...) są okresami zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym w przypadku, gdy praca była wykonywana na warunkach określonych w tych umowach, m.in. na podstawie skierowania wydanego przez właściwy organ administracji państwowej. Skoro zatem okresy pracy za granicą są uznawane jako okresy składkowe, to jeśli była tam wykonywana praca w szczególnych warunkach, to musi być ona uwzględniona przy ustalaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku (por. wyrok SN z 9 czerwca 2009 r., II UK 41/10).

W odpowiedzi na odwołanie ZUS O/J. wniósł o oddalenie odwołania w całości, podtrzymując dotychczas prezentowaną argumentację.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. L. (1) urodziła się w dniu (...)

Okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach przebyte w czasie zatrudnienia w (...) w D. udowodniła świadectwami wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 23 maja 2019 r.

Na tej podstawie ZUS uwzględnił okresy zatrudnienia:

- od 2 lipca 1981 r. do 28 lutego 1983 r.,
- od 1 marca 1983 r. do 5 sierpnia 1986 r.,
- od 24 października 1990 r. do 31 sierpnia 1992 r.,
- od 1 września 1992 r. do 31 grudnia 1998 r. (30 listopada 2007 r.)

a praca została zakwalifikowana według wykazu A działu IV poz. 21 w chemii: produkcja i przetwórstwo wyrobów gumowych, ebonitowych oraz półproduktów i środków pomocniczych do tych wyrobów, produkcja sadzy – konfeksjoner wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych i operator pras - wykaz A dział IV poz. 21 pkt 15 i 26 załącznika nr 4 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. – w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego i wykaz A dział XIV poz. 24 – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie – brakarz kontroli końcowej – wykaz A dział XIV poz. 24 pkt 1 załącznika nr 4 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. – w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego

W okresie od 11 sierpnia 1986 r. do 26 września 1990 r. wnioskodawczyni B. L. (1) świadczyła pracę w (...) w (...) Z treści zaświadczeń, wydanych przez (...) wynika, że wnioskodawczyni była zatrudniona w tym zakładzie produkcji opon i dętek, a umowa o pracę została zawarta na podstawie skierowania do pracy wydanego przez ówczesny Urząd Wojewódzki w T..

W okresie spornym wnioskodawczyni pracowała w zakładach produkujących opony i dętki jako konfeksjoner – wykonywała oponę od jej sklejenia na membranie do bieżnika, a następnie taka opona trafiała do wulkanizacji. Była to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na jednej hali produkcyjnej, w której nie wydzielono odrębnych pomieszczeń, odbywały się różnego rodzaju prace, w tym wulkanizacyjne. Nie było odpowiedniej wentylacji, a z przyczyn produkcyjnych nie otwierano okien. Hala miała niską wysokość. Wnioskodawczyni sama zasilala maszynę (załadowywanie wałków 30 kg na stojak), podczas, gdy w D., był zatrudniony operator zasilający. Z czynników szkodliwych występowały: wysoka temperatura, wycieki z klejów i benzyny, dym i hałas. W okresie upałów wprowadzano dodatkowe przerwy.

B. L. (1) nie była wyposażona w środki ochrony indywidualnej, typu: rękawice, okulary/gogle czy nauszники.

Praca w zakładzie w byłej N. odbywała się w gorszych warunkach środowiskowych niż w D.. Do tego wiele prac było nieautomatyzowanych (np. ręczne zaciskanie prasy).

Po powrocie z N. do (...) wnioskodawczyni przez rok wykonywała pracę jako konfeksjoner.

Świadkowie: M. K., M. D. i R. U., w tych samych latach, co wnioskodawczyni, również pracowali w N.w (...) na wydziałach produkcyjnych, na których produkowane były opony i dętki. Potwierdzili, jakiego rodzaju pracę wykonywała wnioskodawczyni.

(dowód: akta organu rentowego, zeznania świadków: M. K. – k. 27, M. D. – k. 27-28, i R. U. – k. 28, zeznania wnioskodawczyni B. L. (1) – k. 28-29)

W dniu 8 lutego 2001 r. (...) w K. zaświadczył, że wnioskodawczyni została skierowana przez były Wydział Zatrudnienia i Spraw Socjalnych Urzędu Wojewódzkiego w T. do pracy w (...) w byłej N. i pracowała tam w okresie jako konfeksjoner, co potwierdza świadectwo pracy z 26 września 1990 r. (w świadectwie tym wskazano jako stanowisko konfeksjoner opon).

W dniu 28 maja 2019 r. wnioskodawczyni złożyła kolejny wniosek o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Decyzją z dnia 10 czerwca 2019 r. znak: (...) ZUS Oddział w J. odmówił wnioskodawczyni przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 17 września 2019 r. (sygn. akt IV U 1374/19) Sąd Okręgowy w Rzeszowie umorzył postępowanie wywołane wniesieniem odwołania od decyzji jw.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 r. (sygn. akt IV U 1248/18) Sąd Okręgowy w Rzeszowie zmienił zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w J. z dnia 8 sierpnia 2018 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni Z. J. prawo do emerytury, poczynając od 27 lipca 2018 r. oraz ustalił brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 28 lipca 2017 r. (sygn. akt IV U 687/17) Sąd Okręgowy w Rzeszowie zmienił zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w J. z dnia 28 kwietnia 2017 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy M. K. prawo do emerytury, poczynając od 22 kwietnia 2017 r. i w pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

(dowód: akta organu rentowego, akta sprawy Sądu Okręgowego w Rzeszowie: IV U 687/17 i IV U 1248/18 – prawomocne wyroki zapadłe w tych sprawach, zeznania świadków: M. K. – k. 27, M. D. – k. 27-28, i R. U. – k. 28, zeznania wnioskodawczyni B. L. (1) – k. 28-29)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o niekwestionowaną i tym samym wiarygodną dokumentację złożoną w aktach organu rentowego.

Aspekt wiarygodności posiadają ujawnione w toku postępowania dowody z dokumentów. Ich treść i autentyczność nie budzi wątpliwości, stanowiąc odzwierciedlenie stanu rzeczywistego.

Sąd dał wiarę osobowym źródłom dowodowym, albowiem były one spójne i wzajemnie się uzupełniały. Świadkowie: M. K., M. D. i R. U. pracowali z wnioskodawczynią w okresie spornym, posiadali więc bezpośrednią wiedzę na temat zrelacjonowanych faktów i szczegółowo opisali proces pracy wykonywanej przez nią oraz jej wymiar.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 291), zwanej dalej „ustawą emerytalną”, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (ust. 1).

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Z art. 27 ustawy emerytalnej wynika, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (poz. 43) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2). Przepis ten zatem wyraźnie wskazuje, że okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest tylko okres wykonywania pracy, a nie cały okres pozostawania w zatrudnieniu. Inaczej mówiąc, do szczególnego stażu ubezpieczeniowego wliczane są tylko okresy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie za pracę (w tym także za urlop wypoczynkowy). Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 i 2).

Istotną przesłanką nabycia prawa do emerytury jw. jest spełnienie warunku posiadania co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Do dnia wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) należy wykazać posiadanie stażu ogólnego i stażu pracy szczególnej. Wiek określony w art. 32, 33, 39 i 40 może być ukończony później (po 2008 r.).

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Katalog prac uznawanych za wykonywane w szczególnych warunkach zawierają wykazy A i B, stanowiące załącznik do wskazanego rozporządzenia z 1983 r. Rozporządzenie różnicuje warunki przejścia na emeryturę, uzależniając wiek i staż od tego, w którym wykazie i w którym dziale wykazu B dana praca jest wymieniona.

Prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym to prawo związane z wykonywaniem określonego rodzaju pracy, stąd niezbędnym warunkiem nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym jest przepracowanie określonego czasu na danym stanowisku lub w danym zawodzie. Wymagany staż pracy uprawniający do niższego wieku emerytalnego wynosi z reguły 15 lat (przy ogólnym stażu 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn). Staż ten musi się składać z pracy wymienionej w danym wykazie i dziale i nie może być łączony z innym. Jako okresy pracy szczególnej do stażu ubezpieczeniowego mogą więc zostać zaliczone tylko okresy prac wymienionych w ustawowych katalogach tych prac, jeśli były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r.). W konstrukcji prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym okres pracy szczególnej jest wyodrębnioną częścią pewnej całości składającej się z okresów zatrudnienia szczególnego, okresów innego zatrudnienia, pozostałych okresów składkowych i nieskładkowych.

Konieczność spełnienia stażu pracy szczególnej i stażu ogólnego na dzień wejścia w życie ustawy oznacza, że ocena posiadanego stażu pracy szczególnej dokonywana jest według przepisów obowiązujących w dniu 1 stycznia 1999 r. (por. wyrok SN z 10.4.2018 r., I UK 63/17). Spełnienie w tym dniu warunku 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze należy więc oceniać na podstawie reguł ustalonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, spełnienie natomiast warunku stażu ogólnego (20/25 lat) na podstawie katalogów zawartych w art. 6 (okresy składkowe) i w art. 7 (okresy nieskładkowe) ww. ustawy z 17 grudnia 1998 r. (por. wyrok SN z 12.07.2017 r., II UK 293/16).

Przewidziane w art. 32 w zw. z art. 184 ustawy emerytalnej prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od tej zasady, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. wyrok SN z 12.4.2018 r., II UK 25/17).

Analiza treści zebranego materiału dowodowego, w tym z treści zaświadczeń wydanych przez (...) oraz zeznań świadków daje podstawę do ustalenia, że w spornym okresie zatrudnienia B. L. (1), pracując w niemieckim zakładzie produkcji opon i dętek na stanowisku konfeksjonera, na linii produkcji dętek, wykonywała pracę w szczególnych warunkach wymienioną w dziale IV poz. 21 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. – w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w dziale IV poz. 21 pkt 26 wykazu A stanowiącego załącznik nr 4 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. – w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. Udowodniła więc, że przed 1 stycznia 1999 r. wykonywała pracę w szczególnych warunkach. Jednocześnie pracodawca niemiecki nie mógł wydać świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, albowiem nie przewidują tego przepisy prawa tego kraju. W konsekwencji, wnioskodawczyni nie mogła uczynić zadość obowiązkowi oczekivanemu przez organ rentowy. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zachodzi tożsamość rodzaju pracy wykonywanej przez skarżącą w N. oraz w (...) w D. (konfeksjoner) i że wykonywaniu tej pracy w okresie spornym towarzyszyły co najmniej takie same, o ile nie większe, uciążliwości, jak w przypadku pracy konfeksjonera w Polsce.

Należy podzielić argumentację skarżącej, że art. 73a nieobowiązującej już ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu stanowił, iż okresy zatrudnienia obywateli polskich w byłej N. i byłej (...) na podstawie umów i porozumień międzynarodowych, przypadające przed dniem 1 grudnia 1991 r., traktowane są jak okresy zatrudnienia w Państwie Polskim w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym oraz o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (przepis ma zastosowanie w niniejszej sprawie, z uwagi na okoliczność, iż wnioskodawczyni domaga się ustalenia prawa do wcześniejszej emerytury według stanu prawnego obowiązującego w dniu 1 stycznia 1999 r.). Przepis ten zastąpił postanowienia w zawartych z (...) porozumieniach i umowach międzynarodowych, w tym umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rządem (...) z dnia 25 maja 1971 r. w sprawie czasowego zatrudniania pracowników polskich w przedsiębiorstwach N.. Tak więc okresy wykonywania pracy w (...) są okresami zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym w przypadku, gdy praca była wykonywana na warunkach określonych w tych umowach, m.in. na podstawie skierowania wydanego przez właściwy organ administracji państwowej. Skoro zatem okresy pracy za granicą są uznawane jako okresy składkowe, to jeśli była tam wykonywana praca w szczególnych warunkach, to musi być ona uwzględniona przy ustalaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku (por. wyrok SN z 9 czerwca 2009 r., II UK 41/10).

W postanowieniu z 10.4.2018 r. (I UK 242/17) SN wskazał, że stwierdzenie przez organ rentowy, że „warunki szczególne stwierdza pracodawca” w sposób oczywisty nie jest przyznaniem faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie objętym świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach (art. 229 KPC) ani nie można z tego wywodzić, że jest to fakt niezaprzeczony przez organ rentowy (art. 230KPC). Skoro z powodu nieprzedłożenia tego świadectwa organ rentowy odmawia prawa do emerytury, nie uznając wskazywanej pracy za

pracę w warunkach szczególnych i to właśnie stanowi przedmiot postępowania sądowego, to fakt ten jest między stronami sporny, a ciężar jego udowodnienia (onus probandi) spoczywa na ubezpieczonym, zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 6 KC. Fakt niewystawienia tego dokumentu przez pracodawcę, jak również jego wystawienia, ale niezgodnego ze stanem faktycznym, nie może w sposób niekorzystny wpływać na sytuację ubezpieczonej, gdyż sytuacja taka – jako niezależna od niej – nie powinna być postrzegana jako uchybienie z jej strony.

Zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień emerytalnych wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych, a do takich dowodów należą m.in. zeznania świadków, których sytuacja zawodowa była analogiczna jak wnioskodawczyni. Prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym to przywilej, stąd przesłanki przyznania tego prawa muszą być udowodnione w sposób niebudzący wątpliwości (por. wyrok SN z 15.2.2018 r., I UK 544/16). Jednocześnie podkreślenia wymaga, że istotne znaczenie ma udowodnienie rodzaju wykonywanej pracy (zajmowanego stanowiska), przesądzająca nie jest natomiast adnotacja w dokumentacji kadrowo-płacowej, albowiem może ona nie odzwierciedlać stanu rzeczywistego. O tym, czy praca była wykonywana w szczególnych warunkach, decyduje nie stanowisko, lecz wykonywane czynności, podobnie – nie wystawienie dokumentu, a dowodzenie, że taka praca była świadczona w rzeczywistości. Ustalenie zatem, jakie prace wnioskodawczyni faktycznie wykonywała, nie zaś nazwa zajmowanego stanowiska, przesądza o ewentualnym istnieniu przesłanek do przyznania dochodzonego świadczenia (z uzasadnienia wyroku SN z dnia 21.04.2004 r., II UK 337/03).

Sąd, w toku postępowania zainicjowanego odwołaniem wnioskodawczyni, nie może ograniczać możliwości udowodnienia, że dana praca wykonywana była w szczególnych warunkach jedynie do świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionych według ustalonego w przepisach wzorca, lecz powinien wszelkimi dostępnymi dowodami wskazanymi przez strony postępowania dokonać oceny, czy praca w okresie spornym była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zgodnie z art. 129 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

W świetle powołanych wyżej przepisów i argumentacji prawnej, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 KPC, Sąd uwzględnił odwołanie i zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając prawo do emerytury od maja 2019 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku. Wobec faktu, iż przesądzenie istnienia elementów warunkujących prawo do emerytury wnioskodawczyni nastąpiło dopiero w postępowaniu sądowym, w którym przeprowadzono m.in. dowody osobowe, Sąd, stosując art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, ustalił brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W niniejszej sprawie nie ma podstaw do uznania, iż opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Chociaż bowiem orzeczenie w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter ustalający i prawo wnioskodawczyni do emerytury istniało również w dacie wydania przez ZUS decyzji odmownej, to obowiązek świadczenia po stronie organu rentowego powstał dopiero od chwili ostatecznego rozstrzygnięcia sporu. Odpowiednie dowody przesądzenia kwestii stażu pracy wnioskodawczyni w szczególnych warunkach, wobec braku stosownego świadectwa, zostały zgromadzone dopiero w postępowaniu sądowym zakończonym wyrokiem zmieniającym zaskarżoną decyzję.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 KPC w zw. z art. 108 KPC i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).